

אתרי פריחת חלמוניות

בהתרסה גדולה מבקיע הניצן העדין של החלמונית את דרכו מתוך הקרקע החרבה ונפתח בצמוד אליה. הניגוד בין הפרח לבין סביבתו רק מעצים את יופיו. גודלן של החלמוניות נע בין 5-8 ס"מ, הן פורחות למשך זמן קצר, בחודש נובמבר, ונובלות במהירות. רק לאחר הפריחה מצמיחים הבצלים עלים ירוקים שגם הם עתידים להתייבש עם בוא הקיץ וכך נשארים הבצלים התרדמת עד הסתיו הבא. החלמוניות נמנות על כמה פרחים שסיגלו לעצמם פריחה סתונית ולא אביבית. במובן זה קרובים להם החצב, הסתונית לסוגיהן והכרכום. בעוד שרוב הפרחים "מעדיפים" לפרוח לאחר רדת הגשמים, כשהטמפרטורות נוחות וכשיש שפע חרקים מאביקים, עושים פרחי הסתיו את ההפך. הם לא ממהרים להשתמש במי הגשם ובחומרי המזון, אלא אוגרים אותם בבצל החבוי בקרקע, ומשתמשים בהם רק לפני רדת הגשם. כנגד גשם מוקדם או טל שעשוי להרטיב את האבקנים ולפגום בהם, פיתחו רובם עלי כותרת הסוגרים על הזירים ומשווים לפרח כולו צורה של להבת נר. עלי הכותרת החיצוניים של החלמונית מפרישים ריח מיוחד המושך זבובים, המאביק הנפוץ בתקופה זו של השנה ולפי מחקרים אחרים החלמוניות מואבקות על ידי נמלים. את החלמוניות ניתן למצוא באתרים רבים בארצנו. יש לזכור כי מדובר באחד הפרחים הנדירים והמונגים ביותר ולכן יש להימנע מכל פגיעה בהן.

שביל פסגה – הר מירון

במרומי הר מירון ובמיוחד בפאה המזרחית של ההר נמצא ריכוז גדול של חלמוניות. בצומת עמיעד פונים מערבה בכביש 85. כעבור 7 ק"מ מגיעים אל פניה ימינה (צומת חנניה) לעבר צפת. פונים בכביש מפותל ותלול (מספר 866). חולפים על-פני פרוד, אמירים, שפר, בית שמאי ומגיעים אל צומת מירון, שבה פונים שמאלה (לעבר סאסא), בכביש מס' 89. בפאתי גוש חלב עושה הכביש תפנית חדה שמאלה, יורד ועולה שוב אל צומת חירם. ממשיכים ישר, מתעלמים מהפניות ימינה, לעבר פסגת הר מירון. השילוט ברור. חולפים על-פני פניה נוספת ימינה, לחורפיש, על-פני בית ספר שדה הר מרון ומתחילים את העלייה אל ההר. בסמוך לפסגה ישנו מגרש חניה גדול שממנו יוצא שביל פסגה, שסימונו אדום. בשוליו, בעיקר בצד המזרחי של ההר, ניתן לראות לא מעט חלמוניות.

המורדות הדרומיים של הר תבור

במורדות הדרומיים של הר תבור, באמצע מדרון תלול, נמצא ריכוז חלמוניות יפה שעד לפני כמה שנים לא היה מוכר ולא כל כך נגיש לציבור. בעקבות מפעל משולב של הקק"ל עם ילדי בית הספר של הכפר דבוריה הוכשר שביל נוח המאפשר ביקור במקום. הדרך הקלה ביותר להגיע אל התבור היא לנסוע צפונה בכביש הסרגל (כביש מס' 65), להמשיך בכביש העוקף את עפולה, ולעקוב אחר השילוט לבית החולים ולעפולה עילית. ממשיכים לנסוע ישר בכביש (מס' 65) צפונה, לעבר צומת גולני. כ-6.5 ק"מ אחרי צומת דברת פונים שמאלה לעבר שיבלי, דבוריה והר תבור. הכביש מתפתל בעליה, וחוצה את שיבלי. לאחר חציית הכפר מגיעים אל פניה חדה שמאלה, המעפילה בעיקולים חדים מאד אל ראש ההר. פחות או יותר באמצע העלייה, בנקודה שבה פונה דרך יערנים ימינה חונים וממשיכים ברגל. כעבור כמה מאות מטרים, כשנימצאים ממש מעל מגרש הכדורגל הגדול של הכפר מזהים שביל

הולכי רגל יורד למטה. הוא מוביל אל אתר הפריחה של החלמוניות (זהו שביל מעגלי ששב בסופו של דבר אל דרך היערנים)

רכס חזקה, רמת הגולן

מצומת עמיעד פונים צפונה בכביש מס' 90 ונוסעים אל צומת מחניים שבה פונים ימינה (מזרחה) לעבר גשר בנות יעקב והגולן. נוסעים במעלה רמת הגולן, מגיעים לצומת השריון וממשיכים ישר לעבר קיבוץ עין זיוון. חולפים על פני שער הקיבוץ ונוסעים אל צומת זיוון. בצומת ממשיכים ישר ואחר כך פונים שמאלה, בעקבות השילוט לאלוני הבשן. שישה קילומטרים לאחר הפניה החדה ימינה מגיעים אל פניה שמאלה. זוהי דרך צרה ומשובשת המעפילה לעבר המוצב בראש הר חזק. כשמגיעים לעיקול חד בכביש, שבו הנסיעה בדרך הממשיכה ישר אסורה – חונים בצד הדרך. מימין לדרך שביל מסומן ירוק. זוהי ראשיתו של מסלול יפה בן כמה קילומטרים שלאורכו פורחות החלמוניות. לא צריך לעשות את כולו כדי לפגוש בהן, אפשר גם ללכת כמה מאות מטרים ולחזור.

נחל ראש פינה

אחד האתרים המסורתיים לראות בהן חלמוניות, המפורסמות גם בגודלן הרב. בהגעה לראש פינה נוסעים לפי השילוט אל בית הקברות וממנו ממשיכים בשביל רחב מסומן שחור במעלה הנחל, בואך עין כדן, עין פינה ועין גיא אוני. לאורך הדרך פורחות החלמוניות.

מצוקי האון

חלמוניות עם הרבה נוף כינרת ממתונות מידי סתיו במצפה השלום בכפר חרוב. מצומת צמח נוסעים בכביש מס' 98 לכיוון חמת גדר. פונים שמאלה בהמשך אותו כביש לעבר רמת הגולן. בתום העלייה המפותלת מגיעים בבת אחת אל הרמה המישורית. חולפים על פני הפניה שמאלה, למבוא חמה ובפניה הבאה שמאלה פונים אל 'מצפה השלום'. ממרפסת התצפית יורד גרם מדרגות מתכת המוביל למסלול מעגלי קצר שלאורכו חלמוניות.

ירוחם

בסמוך לירוחם נמצא ריכוז גדול של חלמוניות הפזורות בשולי כמה נחלים אכזבים. מבאר שבע ממשיכים בנסיעה לכיוון דימונה בכביש מס' 25. בצומת דימונה פונים דרומה (ימינה) לכיוון ירוחם ושדה בוקר בכביש מס' 204. חולפים על פני הכיכר בה ישנה פניה שמאלה לעבר המכתש הגדול וימינה לאגם ירוחם. ממשיכים ישר וכעבור שני קילומטרים פונים ימינה בדרך עפר בעקבות שלט חום ברור המורה "חלמוניות ירוחם". (סימון שבילים כחול). נוסעים בה עד הנקודה שבה לא ניתן להמשיך ללא רכב 4X4. משם יש להמשיך ברגל. בשיפולי הגבעות, בעיקר בשולי הערוצים, יש חלמוניות רבות.

גבעות גורל בסמוך להבים

בסמוך לשוב להבים, צפונית לבאר שבע ובסטייה קטנה בלבד מהכביש הראשי נמצא נוסעים דרומה על כביש מס' 40 לכיוון באר שבע. בצומת להבים פונים מזרחה (ימינה) בכביש מס' 31 לכיוון להבים וערד. חולפים על פני הכניסה הראשית להבים וגם על פני הכניסה המזרחית. כעבור קצת יותר מקילומטר אחריה, למרגלות גבעה שעליה בריכת מים מבטון, פונים ימינה אל מגרש חניה מוסדר מטעם הקק"ל. ניתן יהיה לאתר כאן את החלמוניות כבר בסמוך למגרש החניה.

ירושלים

בעבר פרחו חלמוניות צהובות בחצרות מנזרים מסוימים בירושלים. חלמוניות אלו הובאו ארצה מאיטליה והן שונות מעט מהחלמונית הגדולה, הצומחת בר אצלנו. המקום האחרון בירושלים שבו ניתן לזכות ולראות את פריחת החלמונית הגדולה הוא בסמוך לגדר הדרום - מערבית של ישיבת "איתרי". **הגעה:** הישיבה נמצאת בסמוך לדרך משה ברעם. נוסעים על כביש בגין דרום עד סופו. פונים שמאלה לעבר צומת פת ובה פונים ימינה. ממשיכים ברחוב יעקב פת ישר עד לצומת T שבה פונים ימינה לדרך מה שברעם. כעבור קילומטר וחצי, מגיעים אל פנייה ימינה לבית צפא. חולפים על פני שטח ישיבת אתרי שנמצא משמאלנו, חונים בסמוך לקצה הגדר, מקום בו יש שדה בור ויוצאים לחיפוש. חשוב לדעת שעד לפני כמה שנים היה במקום מקבץ בן קרוב ל-900 פקעות שהוחרבו ברשלנותם של קבלנים. לאחרונה מתאושש האתר וחשוב להגיע אליו ולעודד את החלמוניות שמתעקשות לפרוח.

הגן הבוטני בירושלים: מקום נוסף שבו ניתן לראות חלמוניות זהו הגן הבוטני בירושלים. במקום, הלוש כולו אדרת צבעי סתיו שונים, פורחים החודש סתווניות שונות, חלמוניות גדולה וגם סוג אחר של חלמונית – איטלקית ושאר פרחי סתיו. בין השאר נערכים במקום סיורים מאורגנים.

הרודיון

רק בשנים האחרונות התגלה, בואדי אבו מחרב, אחד היובלים העיליים של נחל תקוע בסמוך למבצר הרודיון ריכוז עצום של חלמוניות. ככל הנראה מדובר בריכוז הפריחה הגדול בישראל! **הגעה:** אפשר להגיע מצומת גוש עציון או משכונת הר חומה בירושלים. חולפים על פני הרודיון וממשיכים לעבר הישוב נוקדים. כשני ק"מ לפני נוקדים ישנה פניה שמאלה לשוב אל-דוד. באל דוד ממשיכים ישר בכביש שהופך לדרך עפר המתאימה לכל כלי הרכב לעבר מעלה רחבעם. כשלוש מאות מטר לערך לפני מעלה רחבעם הכביש חוצה הכביש את ערוצו של ואדי אל מחרב. מימין לנו, כלומר מדרום לכביש, נמצאות החלמוניות. שיא הפריחה כאן אמור להיות סביב ה-12 לנובמבר.

יותם יעקבסון

הרצאות, צילום וכתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

נחל מיצר

נחל מצר הוא היחיד מבין נחלי רמת הגולן הזורם דרומה ולא מערבה. בסופו של דבר הוא נשפך אל הירמוך בממלכת ירדן. בחלקו העליון של הנחל, לא רחוק מקיבוץ מיצר ישנם כמה מצבורי פריחה יפים שבולטים מתוך הקרקע הקשה וסלעי הבזלת. אחת הנקודות הטובות לרות חלמוניות היא באזור מוצא הנחל, ממש מעל המפל הגדול, מדרום לצומת הכניסה לקיבוץ מיצר.

שימו לב: החלמונית היא פרח בר מוגן, אסור בשום פנים לקטוף או לפגוע בה, וכן יש להימנע מירידה מהשבילים באזורי הפריחה

עודכן בתאריך 15.10.2011, כל הזכויות שמורות ליותם יעקבסון ©